

Plan/Program
Strategi
«Handlingsplan»
Policy
Riktlinjer
Regler/Föreskrifter

Handlingsplan för kemikaliesmarta förskolor

Åtgärder för att minska farliga kemikalier i Sävsjö kommuns förskolor
2018-2022

Antagen av kommunstyrelsen den 6 november 2018, §160.

Beslutat av: Kommunstyrelsen den 6 november 2018, §160.
För revidering ansvarar: Miljö- och hållbarhetsstrateg.
För eventuell uppföljning ansvarar: Miljö- och hållbarhetsstrateg.
Dokumentet gäller för: Alla nämnder och förvaltningar samt kommunala bolag.
Dokumentet gäller 2018-2022.
Dokumentansvarig: Utvecklingschef.
Diarienummer: 172.2018.003.

Innehållsförteckning:

1. Inledning
 - 1.1 Begreppet kemikaliesmart
2. Varför ska Sävsjö kommuns förskolor bli kemikaliesmarta?
3. Nuläge
 - 3.1 Samverkan
4. Åtgärder och uppföljning
 - 4.1 Åtgärder styrning, utbildning och kommunikation
 - 4.2 Åtgärder utemiljö och fastighet
 - 4.3 Åtgärder kost och städ
 - 4.4 Åtgärder inköp och upphandling
 - 4.5 Åtgärder leksaker och skapande
 - 4.6 Åtgärder stoppade möbler, inredning och mattor

Bilaga 1: Förstudie: Kemikalier i förskolemiljön, 2018-02-28

Bilaga 2: Smartlista - återanvänd smart

1. Inledning

Denna handlingsplan syftar till att minska mängden farliga kemikalier som barn utsätts för i Sävsjö kommuns förskolor. För att detta ska lyckas behövs en kommunövergripande samsyn kring hur kemikalier ska hanteras i kommunen. Handlingsplanen riktar sig därför till samtliga förvaltningar i kommunen inklusive kommunala bolag.

Handlingsplanens första del besvarar en rad frågor om bakgrund och nuläget. Därefter följer en del med konkreta åtgärder som Sävsjö kommun ska vidta. En del åtgärder är enkla att utföra och innebär ingen större kostnad. Det handlar mer om att förändra rutiner, öka medvetenheten och göra mer genomtänkta inköp framöver. Andra åtgärder är av större art och kan komma att innebära en del kostnader. Respektive förvaltning ansvarar för att i den ordinarie budgetprocessen peka ut vilka behov och möjligheter som finns. Det är viktigt att poängtera att detta är ett långsiktigt arbete, några åtgärder kan göras direkt medan andra kommer genomföras på sikt.

1.1 Begreppet kemikaliesmart

Att vara kemikaliesmart innebär att vi jobbar med ett kemikaliesmart förhållningssätt där man rensar ut konstaterat ohälsosamma material och är sunt skeptisk mot ännu ej utredda risker utan att gå till överdrift.

2. Varför ska Sävsjö kommuns förskolor bli kemikaliesmarta?

Regeringen har valt att prioritera arbetet med att göra våra förskolor giftfria. Man belyser ett problem med leksaker, möbler och kökstillbehör som innehåller farliga kemikalier i kombination med barns utsatthet. Regeringen skriver: "Barn är särskilt känsliga och de har rätt att växa upp i en giftfri miljö". Att barn är mer känsliga än vuxna beror bland annat på att deras kroppar inte är färdigutvecklade. Barn andas till exempel snabbare och äter och dricker mer i förhållande till sin vikt jämfört med vuxna. De utforskar dessutom sin omgivning genom att smaka och suga på saker och har en tunn och ömtålig hud. Det medför att om de utsätts för samma mängd av ett ämne som en vuxen så kan de ändå få i sig mer. Vissa ämnen är hormonstörande och kan påverka barnens utveckling negativt. Kemikalieinspektionen skriver att kommunerna är grunden för det nationella arbetet och med stöd från Upphandlingsmyndigheten och Kemikalieinspektionens nätverk är det på kommunal nivå det praktiska arbetet behöver ske.

Handlingsplanen för Kemikaliesmarta förskolor är en del i det långsiktiga arbetet med Agenda 2030 och de Globala målen, det nationella miljö kvalitetsmålet, Giftfri miljö samt åtgärdsprogrammet Hälsans miljömål ”Kemikalier i förskolan”, framtaget av Länsstyrelsen i Jönköpings län. Handlingsplanen har också en stark koppling till Sävsjö kommuns vision och utvecklingsstrategi 2016-2022. Utvecklingsstrategin säger bland annat att kommunen ska arbeta för att människor ska röra sig i en så giftfri miljö som möjligt.

Sävsjö kommuns vision är: Tillsammans skapar vi Sveriges mest barnvänliga, inkluderande och gröna kommun.

Kemikaliesmarta förskolor och kopplingen till Agenda 2030 och de globala målen:

3. Nuläge

Som underlag till handlingsplanen har en förstudie genomförts, ”Kemikalier i förskolemiljön, 2018-02-28”. Syftet med förstudien var att kartlägga förekomsten av skadliga kemikalier i kommunens barnomsorg samt skapa en överblick över behovet av samverkan mellan förvaltningar och förslag på hur detta kan se ut. Förstudien ska även kunna användas som underlag för politiska beslut framöver.

Under förstudien besöktes och inventerades samtliga avdelningar inom kommunal barnomsorg. Inventeringen utgick från välbeprövade bedömningskriterier. Man tittade på byggmaterial, inredning, köksmaterial och pedagogiska material såsom leksaker, för att visa på förekomsten av skadliga ämnen. Representanter från kost-, miljö-, utbildning-, fastighet- och städförvaltningen samt upphandlingsenheten har intervjuats för att kartlägga samverkansspår och eventuella behov av att uppdatera gällande rutiner för att underlätta arbetet för kemikaliekloka förskolor. Även gemensamma lokaler för pedagogisk omsorg och familjecentralen ingick i förstudien.

Förstudien visade på förekomst av skadliga kemikalier på samtliga förskoleavdelningar. Kemikalierna finns till exempel i de vardagsprodukter som vi har omkring oss och som har visat sig innehålla mindre bra ämnen. Detta problem finns inte bara på förskolorna utan överallt, men eftersom barnen vistas en stor del på av sin tid på förskolan är det viktigt att ta tag i problemet där och göra förbättringar. Förstudien lyfter bland annat fram byggmaterial och rutiner gällande kost och städ som viktiga åtgärder för att nå en kemikaliesmart förskolemiljö. Även problematiska plaster, elektronik, leksaker som inte är leksaker, skapandematerial, stoppade möbler och leksaker, mattor, ljuddämpande bord samt lekmaterial i utemiljön lyfts fram som möjliga källor till skadliga kemikalier.

3.1 Samverkan

Samverkan över förvaltningsgränserna lyfts särskilt upp som en nyckel till framgång i det fortsatta arbetet. Det krävs en samsyn i hela organisationen för att lyckas.

4. Åtgärder och uppföljning

Förstudiens underlag samt åtgärdsförslag har använts vid framtagandet av denna handlingsplan. Tanken är att arbetet med kemikaliesmarta förskolor i Sävsjö kommun ska integreras i den ordinarie verksamheten. Handlingsplanen används som underlag för prioritering och planering av respektive verksamhet. Det är flera av kommunens förvaltningar som bör arbeta för att skapa bättre miljöer och en del åtgärder kräver samverkan och samsyn.

Uppföljning och avstämning av åtgärderna i handlingsplanen kommer att göras årligen i samband med årsredovisningen. Förvaltningarna ska då kunna redovisa hur de arbetar utifrån handlingsplanen och vilka åtgärder som genomförts. Då säkerställs även att de åtgärder som planeras längre fram eller som pågår en längre tid faktiskt har påbörjats. Uppföljningen samordnas av kommunens miljö- och hållbarhetsstrateg.

4.1 Åtgärder styrning, utbildning och kommunikation

Åtgärd	Ansvarig	Klart senast
Ta fram övergripande riktlinjer för hur kemikalier ska hanteras i Sävsjö kommun. Exempelvis en kemikaliepolicy.	Kommunstyrelsen med stöd av miljö- och hållbarhetsstrateg	2019-06-30
En arbetsgrupp med representanter från berörda förvaltningar bildas för att säkerställa implementeringen av handlingsplanen. Arbetsgruppen kan också hjälpa till att besvara eventuella frågor som dyker upp under implementeringen	Miljö- och hållbarhetsstrateg	2018-12-31
Ta fram informationsmaterial för kemikaliesmart förskola som kan användas för förtydliga arbetet samt för att kommunicera med föräldrar och personal i förskolan.	Förvaltningschef, Barn- och Utbildningsförvaltningen	2019-06-30
All anställd personal i förskolan ska tillsammans med representanter från upphandling, fastighet samt kost och städ erbjudas utbildning inom kemikalier i förskolemiljö.	Förvaltningschef, Barn- och Utbildningsförvaltningen	2018-12-31
Informera om arbetet med kemikaliesmarta förskolor i sociala medier, hemsida samt övriga kommunikationskanaler.	Miljö och hållbarhetsstrateg med stöd av arbetsgrupp (se separat åtgärd) samt kommunikationsavdelning	Information på hemsidan ska finnas senast 2018-12-31. Information i övriga kanaler ska ske löpande

4.2 Åtgärder utemiljö och fastighet

Åtgärd	Ansvarig	Klart senast
Ta fram riktlinjer för vilka krav som ska ställas vid nyproduktion av förskolor samt vid ombyggnad och renovering.	Miljö- och hållbarhetsstrateg, fastställs av Kommunstyrelsen	2019-06-30
Inventera golven i kommunens förskolor samt ta fram en åtgärdsplan för de golv som eventuellt behöver bytas ut. Inventeringen ska visa hur stor omfattningen av PVC golv är i kommunens förskolor	Fastighetschef	2019-12-31
Byt ut gamla bildäck samt byggmaterial av PVC ut utelekmiljöerna.	Fastighetschef	2019-12-31

4.3 Åtgärder kost och städ

Åtgärd	Ansvarig	Klart senast
Utreda möjligheterna till att öka andelen ekologisk mat som serveras.	Kostchef	2019-06-30
Byt ut serveringsredskap och karaffer av plast samt pipmuggar av plast som är äldre än 2011.	Kostchef	2019-06-30
Se över rutiner och ansvarsfördelning gällande tvätt av sov textilier, lösa textilier såsom kuddöverdrag, gardiner, sofföverdrag, samt lektextilier.	Samtliga avdelningar (Förskolechef)	2019-06-30
Se över rutiner för torkning av golv samt höjdhöjdsstädning.	Samtliga lokaler där förskolebarn vistas (Förskolechef) tillsammans med ansvarig chef för lokalvården	

Se över användningen av handskar. Endast handskar av PE-plast eller Nitrilhandskar ska användas. Kommunicera med upphandlingsenheten om avtalsprodukter ska bytas ut/läggas till.	Samtliga förvaltningar som använder handskar/Upphandling	2019-06-30
---	--	------------

4.4 Åtgärder inköp och upphandling

Åtgärd	Ansvarig	Klart senast
Se över de upphandlingar som berör produkter till förskolorna och se över de krav som ställs. Gör en handlingsplan för de avtal som behöver ses över gällande kemikaliesmart förskola.	Upphandlingsledare	2019-08-31
Föra en dialog med personalen i förskolan för att säkerställa att de gällande avtalen täcker verksamhetens behov.	Upphandlingschef	Löpande
Informera upphandlade leverantörer om kommunens arbete med kemikaliekloka förskolor.	Upphandlingschef	Löpande
Utbilda personalen i förskolan kring gällande avtal och vikten av att följa dessa.	Upphandlingschef	2019-12-31 samt löpande vid behov.

4.5 Åtgärder leksaker och skapande

Åtgärd	Ansvarig	Klart senast
Kommunicera med upphandlingsenheten om avtalsprodukter i kategorin leksaker och skapande ska bytas ut/läggas till	Samtliga lokaler där förskolebarn vistas (Förskolechef)	Löpande
Rensa ut mjukgjord plast som är äldre än 2008 eller som känns klabbig/luktar starkt av kemikalier eller parfym.	Samtliga lokaler där förskolebarn vistas (Förskolechef)	2019-06-30
Rensa ut elektronik som inte används i styrda aktiviteter med pedagogiskt syfte.	Samtliga lokaler där förskolebarn vistas (Förskolechef)	2019-06-30
Rensa ut produkter som inte är avsedda som leksaker såsom väskor i konstskinn, plånböcker, gamla mobiltelefoner.	Samtliga lokaler där förskolebarn vistas (Förskolechef)	2019-06-30
Byt ut gamla vaxdukar och gamla förkläden av galon/PVC.	Samtliga lokaler där förskolebarn vistas (Förskolechef)	2019-06-30
Rensa ut skapandeprodukter som inte är avsedda för barn i förskoleålder. T.ex. byggmaterial såsom sprayfärg och lasyr, konstnärsmaterial avsett för vuxna och produkter med varningsmärkning.	Samtliga lokaler där förskolebarn vistas (Förskolechef)	2019-06-30

4.6 Stoppade möbler, inredning och mattor

Åtgärd	Ansvarig	Klart senast
Kommunicera med upphandlingsenheten om avtalsprodukter i kategorin möbler, inredning och mattor ska bytas ut/läggas till	Samtliga lokaler där förskolebarn vistas (Förskolechef)	Löpande
Byt ut skumgummiprodukter (lekkuddar, möbler) som är äldre än 2008 (undantag Klippan-soffor som finns på några avdelningar).	Samtliga lokaler där förskolebarn vistas (Förskolechef)	2019-12-31

Fortsätt arbetet med att byta ut vilomadrasser till Svanenmärkta.	Samtliga lokaler där förskolebarn vistas (Förskolechef)	2019-12-31
Rensa ut mattor med smulig undersida samt se över om det man behöver samma antal mattor som idag på avdelningarna.	Samtliga lokaler där förskolebarn vistas (Förskolechef)	2019-06-30
Byt ut bord med hemmasnickrad ljuddämpning (finns på 24 % av avdelningarna).	Samtliga lokaler där förskolebarn vistas (Förskolechef)	2019-12-31